

Percepcions de l'alumnat sobre dos models divergents d'instrucció gramatical. Un estudi de cas

Laura Farró

Roser Martínez

CESIRE (Centre de Suport a la Innovació i la
Recerca Educativa) del Departament d'Educació

Context

AVANCEM: Ensenyament i Aprenentatge Integrat de les Llengües

Centres participants

Recursos

Formació

Enllaços

Normativa

Ensenyar gramàtica!

Per què ensenyem gramàtica als alumnes?

Com viuen els alumnes l'aprenentatge de la gramàtica? El veuen útil?

Què cal ensenyar per millorar la competència lingüística dels aprenents?

(Els alumnes utilitzen la gramàtica) per tenir accés a un coneixement construït i compartit i ser capaços d'utilitzar-lo per millorar els usos en les llengües que utilitzen?

O bé, el sentit de **l'aprenentatge de la gramàtica segueix sent un misteri per als alumnes**, deslligat de qualsevol relació amb allò que es considera útil i indispensable o motivador?

(Milian i Camps)

Sóc el monstre
de la gramàtica

Què en diuen els alumnes?

Enfocament descriptiu i formal de la gramàtica

Vs

Enfocament competencial i comunicatiu dins d'un projecte TIL de centre

Mètode d'investigació

- Definició de l'objecte d'estudi: *les percepcions de l'alumnat sobre dos models divergents d'instrucció gramatical.*
- Mètode d'investigació de base qualitativa
- Ús d'estratègies idiogràfiques (valoració dels fenòmens humans) que ens permetessin analitzar un fenomen complex com el de la percepció de la utilitat de l'estudi de la gramàtica en l'aprenentatge de les llengües.

Estratègia d'observació: indirecta i documental

- Volíem accedir a la privacitat del subjecte, els seus valors, percepcions i creences

- Instrument. Creació d'un document en format visual de mapa mental en el qual el subjecte pogués interaccionar amb ell mateix i plasmar, sense contaminacions, per escrit i amb paraules soltes les seves percepcions i creences.

Instrument

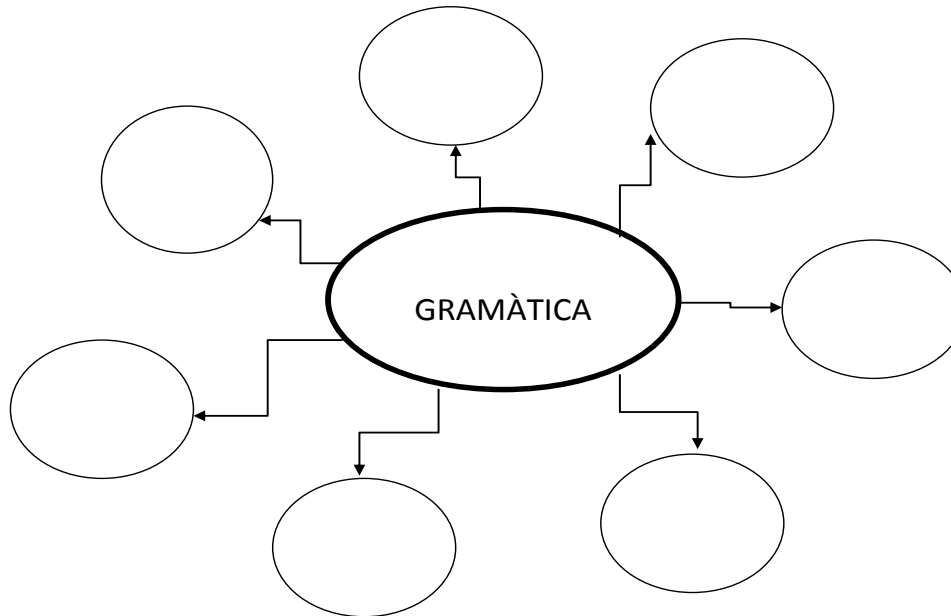
*“Quan sents la paraula **gramàtica**, en què penses?
què sents?” (3’ individual- identificació voluntària)*

NOM DEL CENTRE:

CURS:

NOM I COGNOM (OPTATIU):

Quan sents la paraula **gramàtica** en què penses, què sents?

Per què un mapa mental?

- És útil per plasmar gràficament les idees i percepcions, associades a una idea principal o node. “Gramàtica”
- És l’expressió del pensament irradiant, que és com el nostre cervell produeix el nostre pensament. Utilitzant imatges i associacions que generin interconnexions.
- Ens permet visualitzar la complexitat associada a un concepte (idees, sentiments, emocions, accions, conceptes)

Per què només 3'?

- La intenció era apel·lar, a partir d'una pregunta oberta, a les seves experiències anteriors, a les seves creences.
- Necessitàvem que fos un procés espontani, NO raonat, que s'activés el cervell emocional (emocions i experiències)

+ Reflexió = + Temps

+ Experiència i Emoció = - Temps

Investigadores

- Perspectiva oberta i flexible d'interpretació del material verbal escrit.
- Categoritzar els subnodes i cercant interconnexions, agrupant paraules sota conceptes més genèrics.

Procediment

1r. Definició de l'objectiu de la recerca

2n. Elaboració d'un instrument per a la recerca: mapa visual, amb un pregunta de resposta oberta en el node

3r. Cerca dels centres

4t. Enviament per correu electrònic de l'instrument, amb instruccions concretes.

5è. Recollida

6è. Buidatge

7è. Anàlisi

8è. Conclusions

Què en diuen els alumnes?

Ensenyament descriptiu i formal de la gramàtica

Vs

Enfocament competencial i comunicatiu dins d'un projecte TIL de centre

Mostra 1

Localització instituts participants

Barcelona-Ciutat

Baix Llobregat

Vallès Occidental

Subjectes

Alumnat de 1r a 3r d'ESO

Mostra

100 alumnes

Model d'ensenyament i aprenentatge

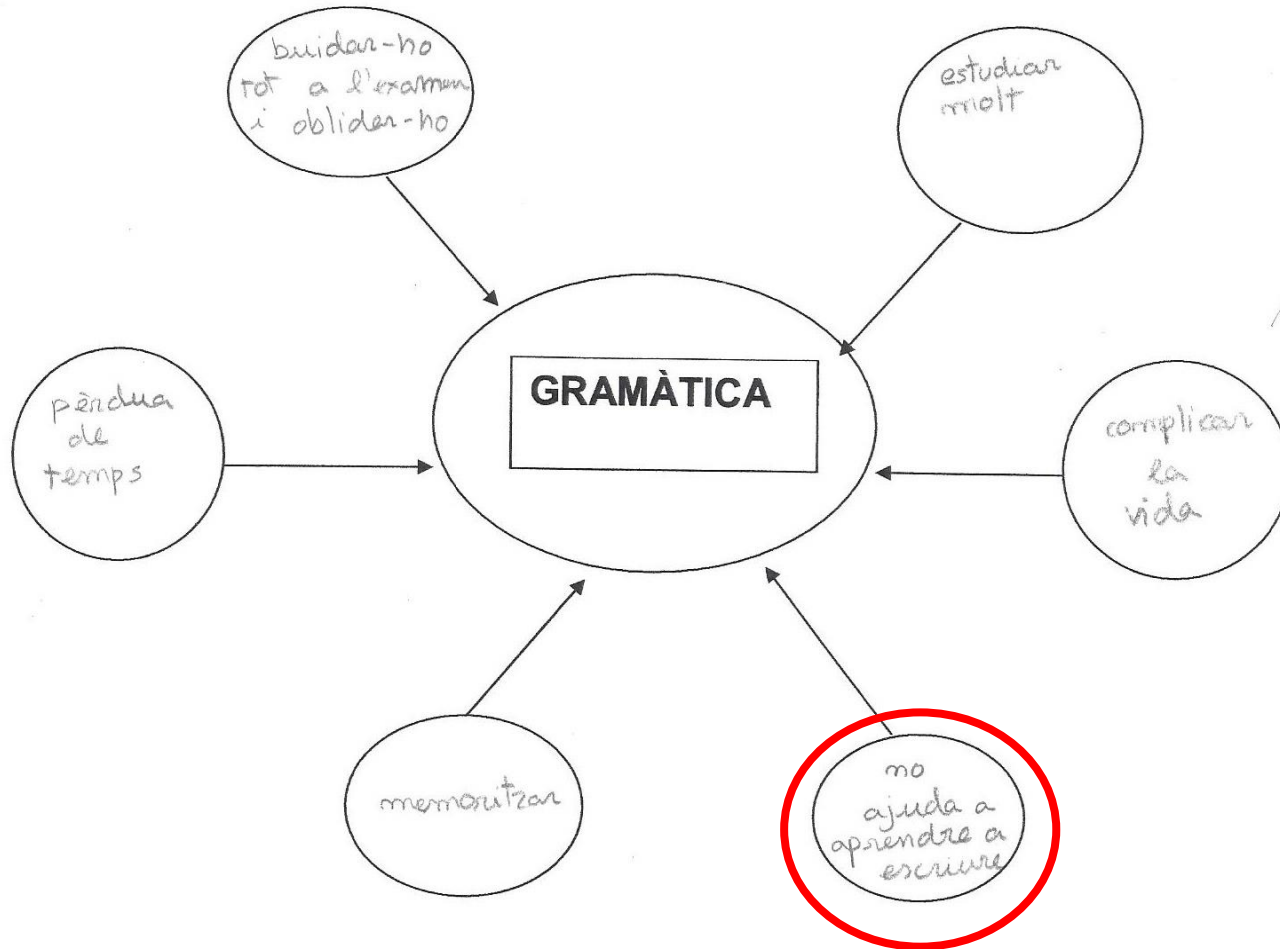
Descriptiu i formal de l'aprenentatge de la llengua

Instrument

Què diuen els alumnes?

“Quan sents la paraula **gramàtica**, en què penses?
què sents?” (3' individual- identificació voluntària)

Enfocament
Descriptiu i
Formal

Enquesta, en forma de
mapa mental, feta a 100
alumnes de 1r. 2n. 3r. ESO

3 Instituts participants de:

- Barcelona-Ciutat,
- Baix Llobregat
- Vallès Occidental

Buidem les respostes i categoritzem

L'ensenyament de la gramàtica **s'ha identificat amb l'ensenyament de les formes gramaticals** i n'ha subordinat el significat gramatical.

Aquesta situació ha provocat desinterès i manca de motivació en els estudiants, perquè no proporciona les condicions necessàries per a l'adquisició de la competència comunicativa i no aconsegueix uns efectes pràctics en l'aprenentatge de la llengua.

(W. Littlewood)

Enfocament formal i descriptiu

- ❑ Els elements gramaticals tenen la màxima atenció.
- ❑ Es treballen des de la forma i la seva descripció.
- ❑ S'exerciten de manera descontextualitzada.

Molt present a les aules

Problemes d'aquest enfocament

- ❑ L'aprenentatge mecànic s'oblida ràpidament: l'ensenyament explícit de la gramàtica, per si sol, no garanteix la interiorització ni la utilització posterior.
- ❑ No s'aplica i no s'utilitza a la pràctica: els coneixements gramaticals aïllats no garanteixen el coneixement implícit.

Què en diuen els alumnes?

Enfocament descriptiu i formal de la gramàtica

Vs

Enfocament competencial i comunicatiu dins d'un projecte TIL de centre

Mostra 2

Miquel Tarradell- Ciutat Vella

Joan Oró- Lleida

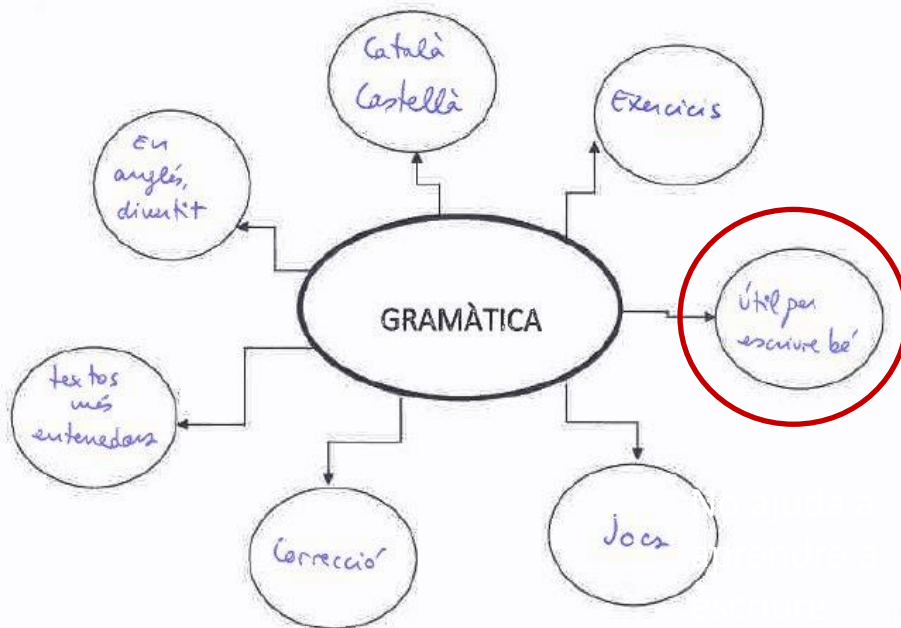

Què diuen els alumnes?

“Quan sents la paraula **gramàtica**, en què penses?
què sents?” (3' individual- identificació voluntària)

NOM DEL CENTRE:
CURS:
NOM I COGNOM (OPTATIU):

Quan sents la paraula **gramàtica** en què penses, què sents?

Enfocament
competencial
i comunicatiu
dins d'un
projecte TIL

Enquesta, en forma de mapa
mental, feta a 100 alumnes
de 1r. 2n. 3r. ESO

Instituts participants:
Miquel Tarradell- Barcelona
Joan Oró- Lleida

Requisits de la mostra

Triats seguint
programa Avancem
Alumnes de 1r a 3r d'ESO
Projecte de centre TIL
Enfocament Competencial,
comunicatiu dins d'un
projecte TIL

Observem les respostes enfocament integrat TIL

Quina percepció?

Percepció majoritàriament positiva i motivadora

On?

Associació amb les diferents llengües curriculars integrades

Quina funcionalitat?

Funcionalitat relacionada amb el domini i la millora de les diferents habilitats comunicatives

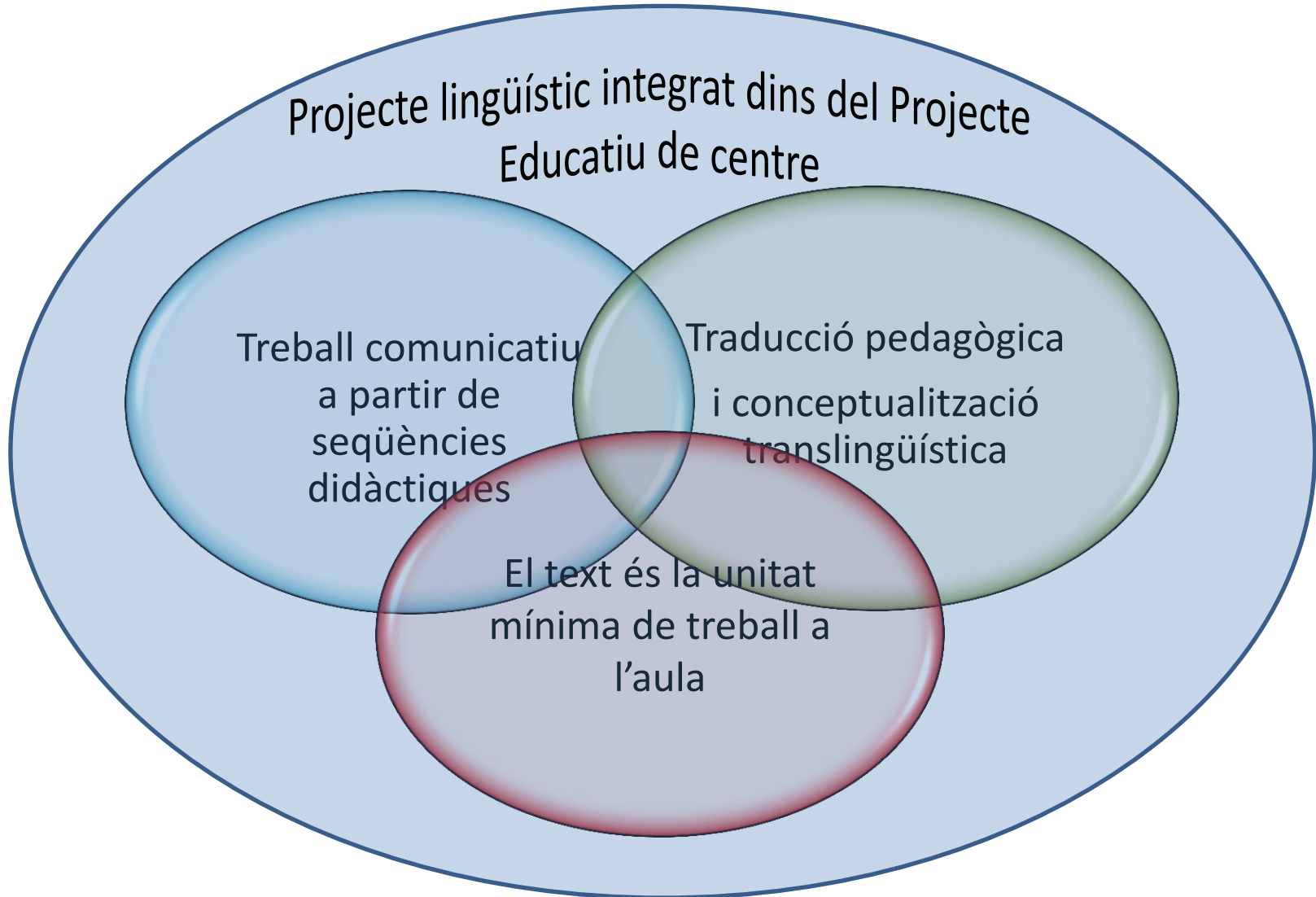
Com treballem?

Didàctica d'aula: activa, rica i variada, amb metareflexió i treball en un ambient de concentració

Quins continguts?

Atenció a la sintaxi, a la morfologia i al text

Trets d'una metodologia integradora per a l'ensenyament de llengües

Competència plurilingüe:
*Ús estratègic de tot el nostre repertori lingüístic i
situacions comunicatives per tal de construir
significats en diferents llengües*

Objectius

Ensenyament i aprenentatge Integrat de Llengües

Promoure el treball cooperatiu entre el professorat de llengües i afavorir la coherència metodològica de l'aprenentatge comunicatiu i orientat a l'ús de totes les llengües.

Treballar àmbits comuns a les llengües (conceptes generals sobre les llengües, procediments i hàbits de reflexió lingüística, actituds de respecte i valoració, etc.) des de qualsevol llengua

Seleccionar i seqüenciar adequadament dels continguts d'aprenentatge lingüístic propis (llengua/etapa) per evitar redundàncies innecessàries, i focalitzar els trets específics i distintius propis de cada llengua.

Promoure la reflexió metalingüística conscient per part de l'alumne i el contrast entre formes lingüístiques

Facilitar el desenvolupament competencial de l'alumnat i promou un aprenentatge actiu, més profund i significatiu, vehiculat a través de totes les llengües.

Apropem-nos al Miquel Tarradell

45 alumnes 1r Eso
3 alumnes no contesten
Ins. Miquel Tarradell

Apropem-nos al Miquel Tarradell

- Situat al barri del raval de Barcelona
- Diversitat ètnica i lingüística molt alta
- Projecte lingüístic integrat dins un projecte general de centre
- Treball sistematitzat entre la L1 dels alumnes i les L2 :
«Els coneixements lingüístics dels nostres alumnes són un tresor que hem de saber aprofitar per al seu aprenentatge»
- Reflexió metalingüística a partir de la traducció pedagògica i el contrast entre llengües
- Intervenció de més d'un docent a l'aula

Les llengües de la nostra classe					1r B
Llengua familiar	Alumne/a	Segona Llengua	Llengua addicional	Llengua addicional II	Llengua addicional III
àrab	Naím	castellà	castellà	francès	anglès
	Salma	castellà	castellà	anglès	
	Younes	rifeny	castellà	castellà	anglès
	Oumaima	castellà	castellà		
berber	Mohamed	castellà	castellà	àrab	anglès
castellà	Yeremi	castellà			
	Dídac	castellà	anglès		
	Sheila	castellà	anglès		
	Owen	castellà	anglès		
	Hazel	ilokano	castellà	anglès	tagàlog
tagàlog	Mark	castellà	castellà		
	Kazzandra	castellà	castellà	anglès	
	Jane	castellà	castellà	anglès	
urdú	Waqas	panjabi	castellà	castellà	anglès
	Nosheen	castellà	castellà	anglès	
	Aamar	castellà	castellà	anglès	
	Zohaib	castellà	castellà	anglès	
	Mahnoor	castellà	castellà	anglès	
	Sanum	panjabi	castellà	castellà	anglès
	Hira	castellà	castellà	anglès	
	Shahzad	panjabi	castellà	castellà	
	Dilawar	castellà	castellà	anglès	
ilokano	Mary	tagàlog	castellà	castellà	anglès
	Jierose	castellà	tagàlog	castellà	anglès

Imatges

<http://apliense.xtec.cat/arc/node/30680>

ARC Aplicació de Recursos al Currículum

XTEC Generalitat de Catalunya Departament d'Ensenyament

QUÈ ÉS L'ARC? COMPETÈNCIES BÀSIQUES AJUDA I CONTACTE

fitxa de l'element

Paraula i imatge

ARC M'agrada 126

Tuit M'agrada 0 G+

ANG [3] CAS [2] CAT [3]
ESO.2 [8]

Comunicació oral Exercitació lingüística Literatura Raonament i argumentació

→ Enllaços al currículum

Resum

Seqüència didàctica competencial amb un enfocament comunicatiu dissenyada per augmentar la competència comunicativa dels alumnes de procedència lingüística i cultural molt diversa. Planteja com a tasca final l'elaboració d'un fotollibre a partir dels coneixements adquirits durant tota la proposta.

L'exercitació lingüística se centra en l'estudi de la frase i els seus components, utilitzant la imatge com a llenguatge de comprensió universal. La mecànica de l'aula combina la reflexió metalingüística, el contrast (semblances i diferències entre llengües) i el treball en grups de llengua. A nivell metodològic intervenen dues professores a l'aula.

Eixos de capacitats / Competències

- + Educació Secundària Obligatòria ► Artística i cultural
- + Educació Secundària Obligatòria ► Comunicació lingüística i audiovisual

Àrees / Matèries

- + Educació Secundària Obligatòria ► Llengua castellana i literatura
- + Educació Secundària Obligatòria ► Llengua catalana i literatura
- + Educació Secundària Obligatòria ► Llengua estrangera

Materials de l'element

descripció detallada

Documents per al professorat

- Article "El dia a dia en un institut plurilingüe del Raval: l'institut Miquel Tarradell"
- Rúbrica
- Llengües de l'aula
- Document CB_Llengua catalana i castellana ESO
- Document CB_Llengües estrangeres ESO
- Orientacions per a la dinamització de l'activitat a l'aula
- Entre Vistes i Paraules: Plurilingüisme a les aules, manual d'instruccions

Documents per a l'alumnat

- Portada dossier de sintaxi
- Dossier de sintaxi

Crèdits

Autoria

Verónica Santos-Olmo Luján,
Àngela Fernández, Marta Gil Perarnau

Catalogació

Roser Martínez

Data

6 de juny de 2018

Quina percepció?

Percepció majoritàriament positiva, motivadora i eficaç de l'ensenyament i aprenentatge

On?

Associació amb les diferents llengües curriculars integrades

Com treballem?

Didàctica d'aula rica i variada treball d'equip i en un ambient de concentració

Quina funcionalitat social ?

Associació amb la Integració social i les oportunitats de futur

Quina funcionalitat acadèmica?

Funcionalitat relacionada amb el domini i la millora de les diferents habilitats comunicatives

Quins continguts?

Atenció a la sintaxi, la morfologia i al text

Conclusions percepcions al voltant de la Gramàtica

Ensenyament descriptiu i formal

Percepció d'avorriment i monotonia; dificultats d'aprenentatge; motivació baixa.

Funcionalitat poc clara o nul·la.

Continguts relacionats amb la morfologia i l'ortografia.

Metodologia que utilitza una didàctica basada en el model: explicació, exercitació, comprovació.

Espai d'aprenentatge associat al treball que fan a les classes de les diferents llengües de manera diferenciada.

Enfocament competencial i comunicatiu dins projecte TIL

Percepció majoritàriament positiva, motivadora i eficaç de l'ensenyament i aprenentatge de la gramàtica.

Funcionalitat relacionada amb el domini i la millora de les diferents habilitats comunicatives.

Associació amb la integració social i les oportunitats de futur.

Continguts relacionats amb la sintaxi, la morfologia i al text.

Metodologia que utilitza una didàctica d'aula rica i variada; treball d'equip ambient de concentració.

Ús de la metareflexió i del contrast L1-L2

Espai d'aprenentatge associat a les diferents llengües curriculars integrades.

Percepcions de l'alumnat sobre dos models divergents d'instrucció gramatical

MOLTES GRÀCIES
MUCHAS GRACIAS
THANK YOU
MERCI
OBRIGADO

Laura Farró i Roser Martínez

Seguiu-nos a

: twitter.com/cesirecirel

Web: <https://agora.xtec.cat/cesire/>

Observem les respostes enfocament integrat TIL

47 alumnes 2n Eso
9 alumnes no
contesten.
Ins. Miquel Tarradell

Quina percepció?

Percepció majoritàriament
positiva, relacionada amb la
motivació i actitud activa de
l'aprenent

On?

Associació amb mescla de
les diferents llengües
curriculars

Quina funcionalitat?

Funcionalitat relacionada amb
l'aprenentatge d'idiomes , l'escriptura
la correcció i la comprensió entre
llengües

COM treballem?

Didàctica d'aula rica i
variada centrada en el text
amb presència de la
literatura

Quins continguts?

Atenció majoritàriament a les
estructures: morfosintaxi

Observem les respostes enfocament integrat TIL

25 alumnes 3r ESO
Ins. Joan Oró (Lleida)

Quina percepció?

Dedicació i esforç
Aprentatge per a la vida
Actituds i valors positius que fomenten l'aprenentatge

On?

Associació amb les
diferents llengües
curriculars sovint
integrades

Quina funcionalitat?

Funcionalitat relacionada amb la
competència comunicativa, amb les
habilitats lingüístiques

Com treballem?

Didàctica d'aula variada i
activa, amb molta
pràctica i amb presència
de reflexió i de deducció

Quins continguts?

Atenció a la sintaxi, la morfologia, al
text : com funciona la llengua i a
l'ortografia

Què tenen en comú?

- Projecte TIL (treball integrat de totes les llengües curriculars)
- Importància del treball en equip (elaboració de materials propis: creació de projectes comuns a partir de l'elaboració de seqüències didàctiques, dossier, materials diversos)
- Treball individual i en grup a l'aula. Paper actiu de l'alumnat.
- Ús de la traducció pedagògica, de la detecció de semblances i diferències entre llengües i del contrast entre elles.

